

Білорус О.Г.,

член-кореспондент НАН України,
завідувач відділу глобалістики,
геополітики та геоekonomіки Інституту світової економіки
і міжнародних відносин НАН України

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ГЛОБАЛІЗАЦІЮ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Проблематиці глобалізації останніми роками приділяється велика увага дослідників як в Україні, так і за її межами. Адже проблеми економічного розвитку у глобальному середовищі стали визначальними в стратегії будь-якої країни. І в цьому плані слід вітати вихід у світ першого тому фундаментальної праці члена-кореспондента НАН України, доктора економічних наук В.Р. Сіденка¹. Зазначений том присвячений глибинному аналізу взаємодії глобалізації та економічного розвитку з позиції інтересів України.

Особливістю дослідження є його інноваційний характер. Автор зумів розглянути цю надзвичайно складну й дискусійну проблему на основі застосування таких методів наукового дослідження, як системний аналіз, методологія синергетики, сучасний інституційний аналіз. Це допомогло йому подолати вузькі рамки суто економічного аналізу, збагатити дослідження ідеями із суміжних галузей наукових знань (філософії, соціології, політології).

Теоретичним підґрунтям праці став детальний аналіз основних теорій світової торгівлі й міжнародних економічних відносин, викладений у першому розділі “Теоретико-методологічні основи аналізу взаємовпливу економічного розвитку і зовнішніх економічних зв’язків”. Найбільший інтерес у цьому комплексі становить вивчення проблем стратегічної торгівлі (нової теорії торгівлі), зовнішніх аспектів ендогенного економічного розвитку (нової теорії економічного зростання). Ґрунтовний теоретичний аналіз, проведений автором, збагачує наше уявлення про ефекти впливу міжнародного середовища на національний економічний розвиток, про чинники, які формують оптимальну зовнішньоекономічну політику.

У другому розділі “Глобалізація економіки і її вплив на економічний розвиток” зроблено істотний внесок у систематизацію цих явищ стосовно сутності, змісту й генезису процесу глобалізації, кількісного виміру параметрів її розвитку. Проте головний науковий доробок у цьому розділі — аналіз впливу зазначеного процесу на структурні зрушення в національних економіках, які розглянуті надзвичайно різнобічно, багатоаспектно. У цьому плані праця містить низку цікавих ідей щодо транснаціоналізації капіталу й ринків праці. Розглядаючи сучасне місце

---

¹ Сіденко В.Р. Глобалізація — європейська інтеграція — економічне розвиток: українська модель: В 2-х т. Т. 1. Глобалізація і економічне розвиток. — К.: Фенікс, 2008. — 376 с.

України в системі економічної глобалізації, автор досить обґрунтовано доводить його стратегічно не вигідний характер (орієнтація переважно на галузі, що виробляють низькотехнологічні товари й послуги), що має бути змінено в ході подальших структурних реформ в українській економіці та суспільстві в цілому.

Тема третього розділу “Світова організація торгівлі і глобальна торгова система: роль у розвитку національної економіки” особливо актуальна не лише через провідну роль СОТ як глобального регулюючого центру світової економіки, а й у зв’язку із завершенням приєднання України до цієї організації. Автор різнобічно розглядає проблеми і протиріччя розвитку самої Світової організації торгівлі, досить переконливо показує існуючу у глобальній торговій системі асиметрію на користь розвиненіших країн. Дуже цікавим є поданий ним аналіз перебігу нинішнього Доха-раунду багатосторонніх торговельних переговорів СОТ та його потенційного впливу на подальший розвиток світової економіки. І в цьому контексті цілком органічним є прогноз В.Р. Сіденка щодо наслідків приєднання України до цієї організації, виконаний на основі узагальнення, з допомогою, в тому числі, статистичних методів кореляційного аналізу досвіду інших країн, які приєднувалися до СОТ із середини 1990-х років. При цьому автор підходить до оцінки впливу майбутнього членства в СОТ на українську економіку дуже виважено, враховуючи не лише позитиви, а й істотні ризики, пов’язані з лібералізацією торгівлі в умовах недостатнього рівня міжнародної конкурентоспроможності та структурної недосконалої української економіки.

У четвертому розділі “Модель включення України у процеси глобалізації економіки” всебічно аналізуються фактори формування згаданої моделі — не лише суто економічні, а й такі, як соціальний, культурний капітали, та ін. Автор комплексно підходить до визначення наявних і потенційних ресурсів розвитку, котрі розглядає дещо нетрадиційно, звертаючи увагу на такі важливі чинники, як взаємодія суб’єктів економічної діяльності, а також різних рівнів соціально-економічної організації. Системний аналіз чинників економічного розвитку дав можливість у завершальному підрозділі комплексно окреслити інструменти державної довгострокової політики економічного розвитку України в умовах глобалізації.

Слід наголосити, що опублікований перший том дослідження В.Р. Сіденка базується на вивченні широкого кола наукових літературних джерел (значна частина яких видані англійською мовою за кордоном та раніше в науковому аналізі в Україні не використовувалися), а також на застосуванні величезної кількості міжнародних статистичних джерел, із допомогою яких представляються кількісні параметри розвитку глобалізаційних процесів та їх вплив на національні економіки. Праця є логічною й послідовною в науковому плані, а подані в ній пропозиції свідчать про добре знання автором міжнародної й української практики.

Книга В.Р. Сіденка, безумовно, буде цікавою не лише для науковців і викладачів економічних вузів, а й для всіх, хто цікавиться проблемами глобалізації та економічного розвитку в сучасному світі.